

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน
ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 1

THE NEED ASSESSMENT IN DEVELOPMENT OF THE 21ST CENTURY DESIRABLE CHARACTERISTICS OF PRIMARY
SCHOOL ADMINISTRATORS IN NAKHON PHANOM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

รัชภูมิ พระพรหม¹ ดร.นาตยาภร บุญเรือง² และ ผศ.ว่าที่ร้อยเอก ดร.ชาญวิทย์ หาญรินทร์²

Rachaphoom Praprom¹, Asst.prof.Dr.Natthayaporn Boonruang² and Acting Captain Dr. Chanwit Harnrin²

¹สาขาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม จังหวัดนครพนม 48000

²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม จังหวัดนครพนม 48000

¹Program in Educational Administration, Faculty of Education, Nakhon Phanom University,
Nakhon Phanom 48000, Thailand

²Faculty of Education, Nakhon Phanom University, Nakhon Phanom 48000, Thailand

*Corresponding author: E-mail: 606150101131@npu.ac.th

รับบทความ 15 พฤษภาคม 2561 แก้ไขบทความ 7 กรกฎาคม 2561 ตอรับบทความ 8 สิงหาคม 2561 เผยแพร่บทความ ตุลาคม 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 1 และ เพื่อเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 1 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 1 จำนวน 351 คน ได้มาโดยแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วน ประเมินค่า 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .28 - .89 มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .97 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การทดสอบที (t-test) และ (F-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA)

ผลการศึกษา พบว่าในภาพรวม พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะในระดับมากทุกด้าน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด และการวิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะตามสภาพจริงและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ตามที่คณะของผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 1 พบว่า มีความแตกต่างกันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็นในการพัฒนา, คุณลักษณะที่พึงประสงค์, ผู้บริหารโรงเรียน, ในศตวรรษที่ 21

ABSTRACT

The purposes of this research were to study the needs for developing desirable characteristics in the 21st century of primary school administrators in Nakhon Phanom Primary Educational Service Area Office 1, and to compare the needs to develop the desirable characteristics of the primary school administrators of primary schools under Nakhon Phanom Educational Service Area Office 1. The sample size was 351 primary school administrators. The instrument used for collecting data was a set of 5 rating scale questionnaire with reliability of each item between .28-.89, and of a whole set at .97. The statistics used were mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D) T-test and F-test one way analysis of variance (one-way ANOVA).

The results show that the overall need for development of the desirable Characteristics of the primary school administrators as perceived by the administrators and teachers was statistically significant different at the .01 level.

Keyword: Needs for development, Desirable Characteristics, School administrator, In the 21st century

บทนำ

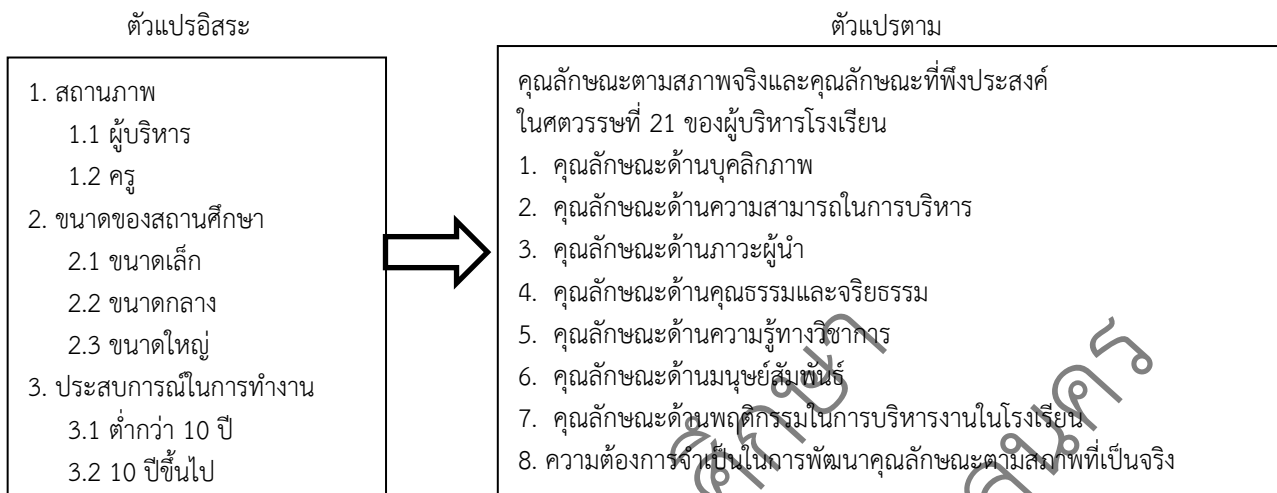
ประเทศไทยในยุคปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปรวดเร็วมาก ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะความเจริญเติบโตของสังคมเมืองขยายตัวเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีเป็นการพัฒนา ดังนั้นการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จะช่วยให้สามารถที่จะวางแผนกำหนดเงื่อนไขเพื่อให้ปรับตัวได้นั้นคือ สังคมได้จัดให้สถาบันการศึกษาเตรียมเด็กและเยาวชนให้พร้อมที่จะออกไปเผชิญโลกเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญ ในการที่จะบริหารสถานศึกษาเพื่อนำพา เยาวชน และประชาชน ให้มีความรู้ที่เป็นความจริงของชีวิต จุดหมายปลายทางของการศึกษาคืออุปนิสัยที่ดีงาม เป็นชีวิตที่สงบสุข ทักษะสำคัญสำหรับคนผู้บริหารยุคศตวรรษที่ 21 ดังกล่าวจะเป็นต้องอาศัยการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพราะการจัดการศึกษาในรูปแบบเดิมไม่สามารถใช้การสอนแบบเดิม ๆ ที่เน้นการถ่ายทอดจากครูผู้สอนได้อีกต่อไป ดังนั้นการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้จึงเป็นโจทย์สำคัญสำหรับทุกภาคส่วน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการดำเนินการปฏิรูปที่มีประสิทธิภาพ และการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้จะสำเร็จได้ก็ต้องด้วยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ พร้อมรับกับความท้าทายความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นสังคมกำลังเดินไปสู่หัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญ นั่นคือ ความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีทางการสื่อสารพร้อม ๆ กับความเจริญเติบโตของสังคมเมือง (วิรัตน์ บัวขาว, 2558, หน้า 30) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 กำหนดว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 8 กำหนดว่า การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้ (1) เป็นการศึกษาลดชีวิตสำหรับประชาชน (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง มาตรา 9 กำหนดว่า การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้ (1) มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ (2) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (3) มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพทุกระดับและประเภทการศึกษา (4) มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครูอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา (6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559, หน้า 5-6) จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ทำหน้าที่ให้บริการหรือปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศ และการบริหารการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาต่าง ๆ จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน ดังที่กระทรวงศึกษาธิการ (2559, หน้า 3) ได้กำหนดว่า “การบริหารสถานศึกษาคืองานในหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นบุคคลที่จะต้องมีความรู้ที่พึงประสงค์ที่เพียงพอพร้อมด้วยเรื่องของศาสตร์ และศิลป์ในการบริหารคน บริหารงาน” ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2559, หน้า 5) กล่าวไว้ว่า สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่สำคัญในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ สามารถวางรากฐานของชีวิตที่ดีให้กับเยาวชนเพื่อให้เป็น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะตามสภาพที่เป็นจริงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนมเขต 1
2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนมเขต 1
3. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะตามสภาพที่เป็นจริงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนมเขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนก ตามสถานภาพ ขนาดของสถานศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน
4. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนมเขต 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในทศวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากตำราจากงานวิจัยของ พสุ เดชะรินทร์, 2559, หน้า 43) และสังเคราะห์สรุปเป็นกรอบแนวคิดได้ ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ได้แก่ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนมเขต 1 ปีการศึกษา 2559 จากสถานศึกษาทั้งหมด 250 แห่ง จำแนกเป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก 124 แห่ง เป็นผู้บริหาร 670 คน ครู 1,340 คน รวม 2,010 คน สถานศึกษาขนาดกลาง 62 แห่ง เป็นผู้บริหาร 400 ครู 1,100 รวม 1,500 คน และสถานศึกษาขนาดใหญ่ 64 แห่ง เป็นผู้บริหาร 171 คน ครู 342 คน รวม 513 คน รวมทั้งหมด 4,023 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนมเขต 1 ปีการศึกษา 2559 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางของ (Krejcie and Morgan) ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 351 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร 1,241 คน ครู 2,782 คน

3. ตัวแปรในการวิจัย

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ 1) สถานภาพ 2) ขนาดของสถานศึกษาและ 3) ประสบการณ์ในการทำงาน

3.2 ตัวแปรตาม คือคุณลักษณะตามสภาพจริงและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารประกอบด้วยคุณลักษณะ

8 ด้าน ได้แก่ คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ คุณลักษณะด้านความสามารถในการบริหาร คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ คุณลักษณะด้านคุณธรรมและจริยธรรม คุณลักษณะด้านความรู้ทางวิชาการ คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ คุณลักษณะด้านพฤติกรรมในการบริหารงานในโรงเรียน และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะตามสภาพที่เป็นจริง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. การศึกษาแนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนมเขต 1 รวม 8 ด้านเพื่อใช้ในการสร้างแบบสอบถาม

2. นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาสร้างนิยามศัพท์เฉพาะ เพื่อเป็นแนวทางในการร่างข้อคำถามของแบบสอบถาม แล้วสร้างเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

3. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

4. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับ คุณลักษณะตามสภาพจริงและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ถามเกี่ยวกับระดับตามสภาพจริงและระดับที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะ ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 1 ซึ่งแบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน แล้วนำไปทดลองใช้ เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.28 - 0.89 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมกับหนังสือราชการขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จากมหาวิทยาลัยนครพนมขอ อนุญาตผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1 เพื่อเก็บข้อมูลจากผู้บริหารและครูในโรงเรียน และประสานงานผ่านทางโทรศัพท์เพื่อเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืน ช่วงเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม 2559 จำนวน 351 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และเปรียบเทียบโดยการหาค่า t (t - test) และค่า F (F - test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) นำเสนอในรูปตาราง

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะของผู้บริหารและครูโรงเรียนตามสภาพที่เป็นจริงและคุณลักษณะที่พึงประสงค์แสดงตาราง 1 และ ตาราง 2

ตาราง 1 ภาพรวมของระดับคุณลักษณะความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะตามสภาพที่เป็นจริงและที่พึงประสงค์ ของผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 1

คุณลักษณะ	สภาพที่เป็นจริง		แปลผล	คุณลักษณะที่พึงประสงค์		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D		$\bar{X}$	S.D	
1. ด้านบุคลิกภาพ	3.95	0.91	มาก	4.73	0.60	มากที่สุด
2. ด้านความสามารถในการบริหาร	3.85	1.00	มาก	4.69	0.69	มากที่สุด
3. ด้านภาวะผู้นำ	3.91	0.88	มาก	4.68	0.90	มากที่สุด
4. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม	4.04	0.91	มาก	4.74	0.86	มากที่สุด
5. ด้านความรู้ทางวิชาการ	3.96	0.87	มาก	4.71	0.51	มากที่สุด
6. ด้านมนุษยสัมพันธ์	4.06	0.91	มาก	4.72	0.68	มากที่สุด
7. คุณลักษณะด้านพฤติกรรมในการบริหารงานในโรงเรียน	3.87	0.92	มาก	4.68	0.69	มากที่สุด
8. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะตามสภาพที่เป็นจริง	3.79	0.86	มาก	4.71	0.67	มากที่สุด
รวม	3.95	0.91	มาก	4.73	0.70	มากที่สุด

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะ

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะตามสภาพที่เป็นจริง	3.79	0.26	มาก
2. ด้านภาวะผู้นำ	3.81	0.38	มาก
3. ด้านมนุษยสัมพันธ์	3.77	0.30	มาก
4. ด้านความรู้ทางวิชาการ	3.79	0.36	มาก
รวม	3.77	0.26	มาก

จากตาราง 2 พบว่าสภาพต้องการด้านความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะตามสภาพที่เป็นจริงโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านภาวะผู้นำ ($\bar{X} = 3.81$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{X} = 3.72$)

เปรียบเทียบคุณลักษณะตามสภาพจริงและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนมเขต 1 ดังตาราง 3

ตาราง 3 เปรียบเทียบสภาพที่เป็นจริงการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนมเขต 1 ในภาพรวม

คุณลักษณะ	สภาพที่เป็นจริง		คุณลักษณะที่พึงประสงค์		t	sig
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D		
1. ด้านบุคลิกภาพ	3.95	0.91	4.73	0.60	15.52**	.000
2. ด้านความสามารถในการบริหาร	3.85	1.00	4.69	0.69	16.00**	.000
3. ด้านภาวะผู้นำ	3.91	0.88	4.68	0.90	15.06**	.000
4. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม	4.04	0.91	4.74	0.86	13.56**	.000
5. ด้านความรู้ทางวิชาการ	3.96	0.87	4.71	0.51	17.05**	.000
6. ด้านมนุษยสัมพันธ์	4.06	0.91	4.72	0.68	13.49**	.000
7. คุณลักษณะด้านพฤติกรรมในการบริหารงานในโรงเรียน	3.85	0.89	4.79	0.58	15.09**	.000
8. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะตามสภาพที่เป็นจริง	3.95	0.86	4.75	0.75	16.55**	.000
รวม	3.96	0.91	4.71	0.70	15.11**	.000

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

จากตาราง 3 พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ว่าคุณลักษณะตามสภาพจริงและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนมเขต 1 แตกต่างกัน ดังตาราง 3

สรุปผลการวิจัย

จากแนวคิดที่ผู้เขียนได้นำมากล่าวไว้ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของผลการวิจัยโมเดลกลยุทธ์ที่มีต่อผลลัพธ์การดำเนินงานสำหรับสถานศึกษาของรัฐ ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนมเขต 1 ซึ่งมีหลายประเด็นแต่การนำเสนอบทความครั้งนี้ระดับคุณลักษณะตามสภาพจริงของผู้บริหารโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนมเขต 1 อยู่ในระดับมากถึง 8 ด้าน มีค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำเรียงตามลำดับได้ดังนี้ คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความรู้ทางวิชาการ ด้านบุคลิกภาพ ด้านภาวะผู้นำ และด้านความสามารถในการบริหาร คุณลักษณะด้านพฤติกรรมในการบริหารงานในโรงเรียน ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะตามสภาพที่เป็นจริง

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนมเขต 1 มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ด้านมนุษยสัมพันธ์

ระดับคุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ตามสภาพจริงของผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นลำดับแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญกับการสร้างมนุษยสัมพันธ์มากเป็นลำดับแรก เพราะการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีนั้นย่อมส่งผลดีในการบริหารงานร่วมกับบุคคลอื่นฉะนั้นผู้บริหารที่มีความสามารถจะต้องรู้จักใช้มนุษยสัมพันธ์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ และผลการวิจัยในด้านนี้ พบว่า ข้อที่ผู้บริหารให้เกียรติและยกย่องผู้ร่วมงานมีค่าเฉลี่ยสูงเป็นลำดับแรก ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการให้เกียรติและยกย่องเป็นขวัญและกำลังใจอย่างหนึ่งที่จะทำให้ผู้ร่วมงานเกิดพลังในการทำงาน และมีความรู้สึกที่ดีต่อผู้บริหาร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิจิตร วุฒิบา กูร และสุพิชญา มุทิตา คงกระพันธ์, 2558, หน้า 43) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน

ว่าเป็นการปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมงานด้านความร่วมมือของเพื่อนในการปฏิบัติงานและด้านอื่น ๆ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่ดีจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์ ต้องทำงานร่วมกับบุคคลทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน จึงจำเป็นจะต้องเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดี คือ ยิ้มแย้มแจ่มใส เสมอต้นเสมอปลาย และยกย่องชมเชย และ กรุณา บุญแก้ว (2559, หน้า 48) ได้ศึกษาพบว่า การรู้จักยกย่องชมเชย เป็นคุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารโรงเรียน

2. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม

จากผลการศึกษา พบว่า ระดับคุณลักษณะด้านคุณธรรมและจริยธรรมตามสภาพที่เป็นจริงของผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยสูงเป็นลำดับที่สอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การเป็นผู้บริหารที่ดีอาศัยความเก่งอย่างเดียวไม่พอจะต้องอาศัยความมีคุณธรรมและจริยธรรมประกอบกันด้วย ดังนั้นผลการวิจัยในด้านนี้ พบว่า ข้อที่ผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยสูงเป็นลำดับแรกคือมีความซื่อสัตย์สุจริต ผู้วิจัยเห็นว่า คุณลักษณะข้อนี้มีความสำคัญมาก กล่าวคือ การบริหารและจัดการศึกษาของโรงเรียนนั้นต้องใช้ทรัพยากรทางการบริหารหลายอย่างประกอบกัน เช่น คน สิ่งของ งบประมาณ และการจัดการ ทรัพยากรทางการบริหารดังกล่าวอาจเป็นช่องทางที่ทำให้ผู้บริหารหาผลประโยชน์เพื่อตนเองได้ ดังนั้นการที่องค์กรจะประสบความสำเร็จได้นั้น นาท รักสกุลไทย (2557, หน้า 5) ได้กล่าวถึงคุณธรรม 8 ประการประกอบด้วย ขยันประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานแห่งชาติ (สพฐ) (2559, หน้า 30) ได้เสนอแนวคิดโดยสรุปไว้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรมีคุณธรรมจริยธรรมในเรื่องต่อไปนี้ เป็นพื้นฐาน คือ ซื่อสัตย์ต่อตนเองต่อหน่วยงาน

3. ด้านความรู้ทางวิชาการ

การศึกษาหาความรู้อยู่เสมอเป็นคุณสมบัติที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับนักวิชาการทุกสาขาวิชา ทั้งนี้เพราะการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ นั้นไม่มีที่สิ้นสุด นักวิชาการต้องมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ใหม่อยู่เสมอเพื่อนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาความรู้ ความคิด มุมมองของตนให้กว้างขวางขึ้น และนำข้อมูลความรู้ที่ได้นั้นมารวบรวมให้เป็นหมวดหมู่ อันจะช่วยให้สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลความรู้เหล่านั้นได้ง่ายยิ่งขึ้น ทั้งยังช่วยให้มองเห็นภาพรวมของเรื่องที่ศึกษาได้ นำไปสู่การศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมบางประเด็นที่ยังไม่ชัดเจนสมบูรณ์ นอกจากนี้กระบวนการแสวงหาความรู้ที่เป็นระบบยังช่วยให้เกิดความเข้าใจเรื่องที่ต้องการศึกษาอย่างถ่องแท้ สามารถนำไปใช้อย่างลุ่มลึก ทั้งในลักษณะการประยุกต์และพัฒนาเช่นเดียวกับแนวคิดของ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ อ่างในสุชาติ รักพงษ์ (2559, หน้า 17-20) ที่กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนทางด้านความรู้และประสบการณ์ที่จะนำไปสู่ความเป็นนักบริหารโดยวิชาซึ่งจะต้องมีความรู้ในศาสตร์และวิชาการต่าง ๆ อย่างกว้างขวางด้วยการอ่านและติดตามข่าวอยู่เสมอ และการศึกษาคูณงาน

4. ด้านบุคลิกภาพ

จากผลการศึกษา พบว่า ระดับคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพตามสภาพจริงของผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยสูงเป็นลำดับที่สี่ อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารเห็นความสำคัญของการมีบุคลิกภาพที่ดี ซึ่งเป็นภาพลักษณ์ทำให้น่าเลื่อมใส น่าเคารพ น่าศรัทธา โดยเฉพาะข้อที่ผู้บริหารมีความสุภาพเรียบร้อย วางตัวเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นลำดับแรก งานวิจัยที่สนับสนุนความพึงพอใจในงานต่อการปรับตัวในการทำงานได้แก่ Wang and Pierre (2005) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวในการทำงานกับความพึงพอใจในงานของชาวฟิลิปปินส์ที่อพยพไปทำงานในประเทศแคนาดา ผลวิจัยพบว่า ความพึงพอใจมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ สอดคล้องกับการศึกษาของ Peltokorpi (2008) ที่ศึกษา กับกลุ่มตัวอย่างที่ปฏิบัติงานในประเทศ ญี่ปุ่น พบว่าความพึงพอใจมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

5. ด้านภาวะผู้นำ

จากผลการศึกษา พบว่า ระดับคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำตามสภาพจริงของผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยสูงเป็นลำดับที่ห้า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารใช้ภาวะผู้นำกับบุคคลในองค์กรมีความตั้งใจในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จโดยเฉพาะการส่งเสริมในเรื่องการพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้ร่วมงานเพื่อจะได้นำความรู้ที่ได้มาพัฒนางานในหน้าที่ให้บรรลุตามเป้าหมายซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชูชาติ พวงสมจิตร (2558, p. 22) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารแบบผู้พัฒนาเป็นผู้ให้ความไว้วางใจกับผู้ใต้บังคับบัญชาและเน้นการพัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชาจากนั้นยังสอดคล้องกับมิทเชล และ ลาร์สัน จูเนียร์ (Michell and Larson, Jr., 1987, p.435) องค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ในการพิจารณาว่าผู้นำได้มีภาวะผู้นำหรือไม่

6. ด้านความสามารถในการบริหาร

จากผลการศึกษา พบว่า ระดับคุณลักษณะด้านความสามารถในการบริหารตามสภาพจริงของผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยสูงเป็นลำดับสุดท้าย อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารยังขาดทักษะในการบริหาร เช่น ทักษะเชิงเทคนิค ทักษะเชิงมนอดิ และทักษะในการออกแบบแก้ไขปัญหา ซึ่งทักษะเหล่านี้ จรูญ เคหา (2557, หน้า 80) ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการ

ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

7. คุณลักษณะด้านพฤติกรรมในการบริหารงานในโรงเรียนจากผลการศึกษา พบว่า คุณลักษณะพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเป็น ผู้บริหาร พฤติกรรมการบริหารจะแสดงออกอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของผู้บริหารแต่ละคนในการใช้พฤติกรรม เพื่อทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชายอมรับและปฏิบัติตาม ก่อให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู เพราะความพึงพอใจของครูเป็นส่วนสำคัญที่จะส่งเสริมให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษา ตามที่ โกวิท ประวาลพุกษ์ (2549, หน้า 1) ได้ให้ความเห็นว่า ภารกิจหลักของการบริหารโรงเรียน คือ การบริหารทางด้านวิชาการ กิจกรรมนักเรียน ธุรการ บริการ บริหารงานบุคคล อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม งานสัมพันธ์ชุมชน งานบริหารทั่วไป และงานนโยบาย ผู้บริหารจะต้องสามารถเป็นผู้หน้าที่ก่อให้เกิดการประจักษ์ผล หลักทฤษฎี, 2557, หน้า 6) กล่าวไว้ว่า “ความสามารถและประสิทธิภาพของโรงเรียนจะดีหรือไม่ เพียงไรนั้นขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของผู้บริหารโรงเรียน” จึงอาจกล่าวได้ว่าพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหาร มีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่นในการนำโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายผู้บริหารที่มีพฤติกรรม การบริหารที่ดี

8. ด้านความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะพบว่าผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนมเขต 1 ประถมศึกษาจังหวัดนครพนม เป็นผู้บริหารที่ผ่านกระบวนการคัดเลือก อีกทั้งมีการฝึกอบรมก่อนที่จะก้าวเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารซึ่งเป็นพื้นฐานให้ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมและจริยธรรม มีบุคลิกภาพ ด้านพฤติกรรมในการบริหารงานในโรงเรียน ตลอดจนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเพื่อบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผลตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา กระบวนการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ควรจะเป็นและสิ่งที่เป็นอย่างอยู่ในปัจจุบัน หากมีความขัดแย้งระหว่างความแตกต่างที่พบก็จะชี้ให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์, 2557, หน้า 6) เช่น ในสถานศึกษาต้องการศึกษาความต้องการจำเป็น เพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ระดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนมเขต 1 อยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำได้ดังนี้ คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความรู้ทางวิชาการ ด้านบุคลิกภาพ ด้านภาวะผู้นำ และด้านความสามารถในการบริหาร ส่วนคุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำได้ดังนี้ คือ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรู้ทางวิชาการ ด้านความสามารถในการบริหาร และด้านภาวะผู้นำ คุณลักษณะด้านพฤติกรรมในการบริหารงานในโรงเรียนด้านความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะจะเห็นได้ว่าคุณลักษณะของผู้บริหารล้วนมีความสัมพันธ์กับระดับการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาแบบเจาะลึกโดยกอร์สัมพันธ์บุคลากรในสถานศึกษา เพื่อจะเป็นการสะท้อนภาพขององค์การได้ชัดเจนมากขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุง พัฒนาคุณลักษณะและพฤติกรรมกรรมการบริหารของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาความพึงพอใจของครูต่อพฤติกรรมคุณธรรมและการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานในครั้งต่อไป
3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษางานวิจัยนี้แล้วนำข้อมูลไปปรับปรุง หรือพัฒนาคุณลักษณะของตนเอง และปรับปรุงการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษาของตนเอง ให้สอดคล้องกับบริบทที่สถานศึกษาตั้งอยู่

เอกสารอ้างอิง

- กมล เวียสุวรรณ. (2560). *การศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: รุ่งศิริการพิมพ์
- กรรณา บุญแก้ว. (2559). *การมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: รุ่งเรือง.
- ไพศาล ชามสูงเนิน. (2559). *การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: อักษรการพิมพ์.
- ขวัญใจ เกตุอุดม. (2559). *ก้าวเข้าสู่ผู้บริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: บพิตรการพิมพ์.

- ดร.ณิ ศรีมงคล. (2559). การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ผู้อำนวยการหัวหน้าหมวดวิชาและครูผู้สอนเกี่ยวกับ
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกแห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีชา ทศน์ละไม. (2559). ศึกษิตแห่งทศวรรษที่ 21 แนวคิดการปฏิรูปการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: ส.เอเชียเพรส.
- เรียม สุขกล้า. (2556). ข้อคิด 20 ประการสู่การเป็นผู้ผู้นำ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สอนหนังสือ.
- วิจิตร วรุตบางกูร และ สุพิชญา ธีระกุล. (2555). การบริหารโรงเรียนและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- สมพงษ์ เกษมสิน. (2556). การบริหาร. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- อุทัย ภัคดีประยูรวงศ์. (2556). สมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20.
รายงานการค้นคว้าอิสระ ศษ.ม. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กันดา กริมสูงเนิน. (2557). การศึกษาสมรรถนะและแนวทางพัฒนาด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศในศตวรรษที่ 21
ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. พิษณุโลก:
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- สุเมธ แสงนิมมวล. (2556). ทำอย่างไรจึงจะเป็นนักบริหารชั้นยอด. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บุ๊คแบงก์.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม. (2556). หลักเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียน
ประถมศึกษา. นครพนม: สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2558). หลักเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา.
กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
- อภิวัฒน์ ภูไชยแสง. (2559). คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม:
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Bass, B. M. (1990). *Bass & Stogdill's handbook of leadership theory, research, and managerial applications*.
New York: The Free Press.
- Ejimofor, F. O. (2007). *Principals' Transformational Leadership Skills and Their Teacher's Job Satisfaction
in Nigeria*. Dissertation Ph.D. Thesis in Philosophy. Cleveland State University: Nigeria.